

ตำราการแปลภาษาจีนเชิงธุรกิจ

จิราพร เนตรสมบัติผล

ชื่อตำรา	การแปลภาษาจีนเชิงธุรกิจ (Business Chinese Translation)
ชื่อผู้เขียน	จิราพร เนตรสมบัติผล
ครั้งที่พิมพ์	ครั้งที่ 1 จำนวน 200 เล่ม
ปีที่พิมพ์	มิถุนายน 2565
จำนวนหน้า	164 หน้า
สถานที่พิมพ์	ศูนย์ถ่ายเอกสารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เลขที่ 9 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 E-mail: mamasu123456@gmail.com
ผู้ออกแบบปก	จิราพร เนตรสมบัติผล

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2537 โดย จิราพร เนตรสมบัติผล

ห้ามนำส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ไปทำซ้ำตัดแปลงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนไม่ว่ารูปแบบใด ๆ
นอกจากได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าจากเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น ส่วนชื่อผลิตภัณฑ์และ
เครื่องหมายการค้าต่าง ๆ ที่อ้างอิงถึงเป็นสิทธิ์โดยชอบด้วยกฎหมายของบริษัทนั้น ๆ

จัดทำโดย

จิราพร เนตรสมบัติผล

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เลขที่ 9 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220

E-mail: jiraporn@pnru.ac.th

คำนำ

ตำราการแปลภาษาจีนเชิงธุรกิจ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 10 บท ประกอบด้วย เนื้อหาบทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแปล บทที่ 2 ข้อควรรู้เบื้องต้นในการแปลงานเขียนภาษาจีนเป็นภาษาไทย บทที่ 3 หลักและวิธีการเบื้องต้นในการแปลงานเขียนภาษาจีนเชิงธุรกิจเป็นภาษาไทย บทที่ 4 การแปลประกาศรับสมัครงาน บทที่ 5 การแปลฉลากผลิตภัณฑ์ บทที่ 6 การแปลคู่มือการใช้งานผลิตภัณฑ์ บทที่ 7 การแปลข้อมูลองค์กรธุรกิจ บทที่ 8 การแปลข่าวธุรกิจ บทที่ 9 การแปลจดหมายธุรกิจ และบทที่ 10 การแปลสัญญาทางธุรกิจ ซึ่งในแต่ละบทจะมีตัวอย่าง แบบฝึกหัด เฉลยและคำอธิบายการแปล เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักและวิธีการเบื้องต้นในการแปลงานเขียนที่มีเนื้อหาด้านธุรกิจจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย และฝึกลงมือปฏิบัติการแปลจริง ตลอดจนสามารถใช้เป็นแนวทางในการแปลต่อไปในอนาคต

เนื้อหาที่เลือกมาบรรจุในตำราเล่มนี้เป็นสิ่งที่ผู้เขียนได้จากประสบการณ์การสอนรายวิชาการแปลของสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยนำข้อผิดพลาดที่พบบ่อยในการตรวจแก้แบบฝึกหัดและผลงานแปลของนักศึกษา มาสรุปเป็นหลักและวิธีการเบื้องต้นในการแปลงานเขียนภาษาจีนเป็นภาษาไทย ตัวอย่างและแบบฝึกหัดของตำราเล่มนี้มีทั้งส่วนที่ผู้เขียนแต่งขึ้น ส่วนที่เป็นเอกสารจริงของผู้เขียนเอง และส่วนที่ผู้เขียนคัดสรรจากแหล่งที่มาต่าง ๆ โดยมีการดัดแปลงเนื้อหาบางส่วนเพื่อความเหมาะสม รวมถึงในส่วนของชื่อเฉพาะ ผู้เขียนได้ปรับให้เป็นชื่อที่สมมติขึ้น ซึ่งจะระบุแหล่งที่มาเฉพาะในส่วนที่สามารถระบุได้เท่านั้น

การถอดเสียงภาษาจีนเป็นภาษาไทย และการเขียนชื่อบุคคลชาวจีนเป็นภาษาไทยในตำราเล่มนี้ นอกเหนือจากส่วนที่อธิบายในหัวข้อหลักเกณฑ์การถอดเสียงภาษาจีน และวิธีการแปลชื่อบุคคลที่ปรากฏในบทที่ 2 และบทที่ 3 ในส่วนอื่น ๆ ผู้เขียนจะใช้เกณฑ์การถ่ายถอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักษรวิธีไทย ของสำนักนายกรัฐมนตรี รวมถึงใช้วิธีการเขียนนามสกุลกับชื่อบุคคลชาวจีนเป็นภาษาไทยติดกันตามลำดับ

ผู้เขียนหวังว่าตำราการแปลภาษาจีนเชิงธุรกิจ จะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและบุคคลที่สนใจทั่วไป สำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นนั้น ผู้เขียนยินดียอมรับคำแนะนำเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาตำราต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราพร เนตรสมบัติผล

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแปล	1
คำจำกัดความของการแปล	1
ความสำคัญของการแปล	2
ชนิดของการแปล	3
ประเภทของต้นฉบับ	6
ขั้นตอนการแปล	7
บทที่ 2 ข้อควรรู้เบื้องต้นในการแปลงานเขียนภาษาจีนเป็นภาษาไทย	9
เครื่องมือสืบค้นที่เป็นประโยชน์ในการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทย	9
หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาจีน	12
การใช้เครื่องหมายวรรคตอน	21
บทที่ 3 หลักและวิธีการเบื้องต้นในการแปลงานเขียนภาษาจีนเชิงธุรกิจเป็นภาษาไทย	28
คำศัพท์ภาษาเขียนที่พบบ่อยในงานเขียนภาษาจีนเชิงธุรกิจ	29
การแปลชื่อบุคคล	32
การแปลชื่อบริษัท	34
การแปลชื่อองค์กร	36
การแปลชื่อตำแหน่งในองค์กร	37
การแปลชื่อตราสินค้า	38
การแปลชื่อสกุลเงิน	40
การแปลลักษณะนาม	42

การเปล่จำนวนและราคา	43
การเปล่วันที่	45
การเปล่ที่อยู่	45
บทที่ 4 การเปล่ประกาศรับสมัครงาน	47
คำศัพท์เพิ่มเติม	55
บทที่ 5 การเปล่ฉลากผลิตภัณฑ์	56
คำศัพท์เพิ่มเติม	65
บทที่ 6 การเปล่คู่มือการใช้งานผลิตภัณฑ์	66
คำศัพท์เพิ่มเติม	77
บทที่ 7 การเปล่ข้อมูลองค์กรธุรกิจ	78
คำศัพท์เพิ่มเติม	86
บทที่ 8 การเปล่ข่าวธุรกิจ	87
คำศัพท์เพิ่มเติม	94
บทที่ 9 การเปล่จดหมายธุรกิจ	95
คำศัพท์เพิ่มเติม	101
บทที่ 10 การเปล่สัญญาทางธุรกิจ	102
คำศัพท์เพิ่มเติม	115
เฉลยแบบฝึกหัด	116
บรรณานุกรม	159
ดัชนี	161

บทที่ 1

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแปล

ในบทนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแปล 5 หัวข้อ ได้แก่ คำจำกัดความของการแปล ความสำคัญของการแปล ชนิดของการแปล ประเภทของต้นฉบับ และขั้นตอนการแปล ตามลำดับดังนี้

1. คำจำกัดความของการแปล

พจนานุกรมฉบับสำคัญทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาจีน รวมถึงนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านทฤษฎีการแปลที่มีชื่อเสียงทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ให้คำจำกัดความของการแปลไว้ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 (2556: 764) ให้คำจำกัดความของคำว่าแปลไว้ 2 ความหมายคือ “ถ่ายความหมายจากภาษาหนึ่งมาเป็นอีกภาษาหนึ่ง” และ “ความเข้าใจความหมาย”

The Oxford Advanced Learner's Dictionary 10thED (2020: 1646) ให้คำจำกัดความของการแปลไว้ว่า “The process of changing something that is written or spoken into another language.” ถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า “กระบวนการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เขียนหรือพูดเป็นอีกภาษาหนึ่ง” และ “A text or word that has been changed from one language into another.” ถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า “ข้อความหรือคำที่เปลี่ยนจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง”

现代汉语词典（第7版）(2016: 358) ให้คำจำกัดความของการแปลไว้ว่า “把一种语言文字的意义用另一种语言文字表达出来” ถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า “การใช้ตัวอักษรถ่ายทอดความหมายของภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง” และ “把代表语言文字的符号或数码用语言文字表达出来” ถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า “การใช้ตัวอักษรถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์หรือรหัสแทนภาษา”

ยูจีน ไนด้า (Eugene Nida) ผู้เชี่ยวชาญด้านทฤษฎีการแปลชาวอเมริกันให้คำจำกัดความของการแปลไว้ดังนี้ “Translation consists in reproducing in the receptor language the closest natural equivalent of the source-language message, first in terms of meaning and secondly in terms of style.” (Nida & Taber, 1982: 12) ถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า “การแปลประกอบด้วยการหาความหมายในภาษาปลายทางให้มีความใกล้เคียงและเป็นธรรมชาติมากที่สุดกับข้อความในภาษาต้นฉบับ อันดับแรกคือความหมายต้องถูกต้อง อันดับสองคือลีลาการใช้ภาษา”

เจ ซี แคทฟอร์ด (J.C. Catford) นักภาษาศาสตร์ชาวสกอตแลนด์ให้คำจำกัดความของการแปลไว้ว่า “Translation is an operation performed on language : A process of substituting a text in one language for a text in another.” (Catford, 1965: 1) ถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า “การแปลคือการกระทำต่อภาษา เป็นกระบวนการที่นำข้อความในภาษาหนึ่งไปแทนที่ข้อความในอีกภาษาหนึ่ง”

อู๋เซียนชู (吴献书) นักวิชาการด้านการแปลของจีนให้คำจำกัดความของการแปลไว้ว่า “翻译是将一种文字之真义全部移至另一种文字而绝不失其风格和神韵。” (Wu, 1958: 5) ถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า “การแปลคือการถ่ายโอนความหมายที่แท้จริงทั้งหมดของตัวอักษรในภาษาหนึ่งไปเป็นตัวอักษรของอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งต้องไม่ทำให้สูญเสียลีลาและเสน่ห์ของมัน (ตัวอักษรในภาษาเดิม) โดยเด็ดขาด”

เลิ่นซูหู (沈苏儒) นักภาษาศาสตร์ชาวจีนให้คำจำกัดความของการแปลไว้ว่า “翻译是跨语言、跨文化的交流。” (Shen, 1998: 1) ถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า “การแปลคือการสื่อสารข้ามภาษาและข้ามวัฒนธรรม”

วรรณา แสงอร่ามเรือง (2563: 7) สรุปคำจำกัดความการแปลของนักทฤษฎีการแปลชาวเยอรมันไว้ว่า “การแปลเป็นการจัดเรียบเรียงตัวบทเสียใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนดไว้และจัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมปลายทาง”

สุพรรณิ ปันมณี (2564: 12) ให้คำจำกัดความของการแปลไว้ว่า “การถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง โดยทั่วไปแล้วภาษาต้นทาง หรือที่เรียกว่า Source Language (SL) จะเปลี่ยนไปเป็นภาษาปลายทาง หรือ Target Language (TL) หรือภาษารับสาร (Receptor Language) แต่ความหมายคงเดิม”

กล่าวโดยสรุปการแปล คือ การถ่ายทอดความหมายของข้อความในภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งผ่านตัวอักษร โดยจำเป็นต้องสื่อความหมายให้ถูกต้องตรงตามภาษาเดิมและต้องพยายามรักษาโครงสร้าง สีสารวมถึงอรรถรสของภาษาเดิมไว้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. ความสำคัญของการแปล

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หากผู้เรียนมีความสามารถเพียงฟัง พูด อ่าน และเขียนได้ก็ยังไม่ต่างจากเจ้าของภาษาต่างประเทศนั้น ๆ จุดมุ่งหมายสำคัญในการเรียนภาษาต่างประเทศไม่ใช่เรียนเพื่อให้เป็นเหมือนเจ้าของภาษา แต่ต้องนำมาใช้กับภาษาแม่ของตนให้ได้ด้วย ดังข้อความตอนหนึ่งของบทพระราชนิพนธ์พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ที่ว่า “...ถ้ารู้แต่ภาษาต่างประเทศไม่รู้เขียนอ่านแปลลงเป็นภาษาไทยได้ก็ไม่ใช่ประโยชน์อันใด...” (ผ่องศรี ลือพร้อมชัย, 2560) เห็นได้ชัดว่าการแปลเป็นอีกหนึ่งทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้เรียนภาษาต่างประเทศพึงมี การแปลซึ่งเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปอีกภาษาหนึ่งยังมีความสำคัญทั้งต่อกลุ่มผู้เป็นเจ้าของภาษาเดิมและกลุ่มผู้อ่านภาษาปลายทางในหลากหลายด้าน ดังนี้

1. การแปลเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจกันระหว่างชาติที่ใช้ภาษาแตกต่างกัน

ในโลกนี้มีภาษาที่ใช้แตกต่างกันมากกว่า 5,000 ภาษา ถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในติดต่อสื่อสารกันทั่วโลก แต่หลายประเทศในโลกก็ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ ดังนั้นในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน นอกจากภาษาอังกฤษแล้วยังต้องให้ความสำคัญกับภาษาราชการของประเทศนั้น ๆ ด้วย วิธีที่สามารถช่วยลดอุปสรรคทางด้านภาษาในการสื่อสารที่นิยมใช้กันก็คือการแปล ยกตัวอย่างเอกสารที่ใช้ประกอบการทำธุรกรรม ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อหน่วยงานราชการ การติดต่อทางธุรกิจ การติดต่อซื้อขาย การศึกษา การท่องเที่ยว รวมถึงจุดประสงค์อื่น ๆ เมื่อต้องใช้ทำธุรกรรมระหว่างประเทศ เอกสารสำคัญต่าง ๆ เหล่านี้นอกจากฉบับภาษาอังกฤษแล้ว ยังจำเป็นต้องแปลเป็นภาษาราชการของประเทศนั้น ๆ ด้วย เพื่อให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาในเอกสารให้ถูกต้องตรงกัน รวมถึงทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นไปอย่างราบรื่น

2. การแปลเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดองค์ความรู้และวิทยาการสมัยใหม่

นับตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมเริ่มต้นขึ้นในประเทศอังกฤษ ทำให้เศรษฐกิจและเทคโนโลยีของประเทศต่าง ๆ ในยุโรปตะวันตก รวมถึงอเมริกาเหนือมีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก ซึ่งประเทศในแถบเอเชียส่วนใหญ่รับองค์ความรู้และวิทยาการสมัยใหม่ของประเทศเหล่านี้ผ่านวิธีการแปล ยกตัวอย่างประเทศที่รับองค์ความรู้และวิทยาการสมัยใหม่จากประเทศในยุโรปตะวันตกผ่านวิธีการแปลจนทำให้กลายเป็นประเทศพัฒนาแล้วประเทศแรกในเอเชียอย่างประเทศญี่ปุ่น ในสมัยเอโดะ ประเทศญี่ปุ่นรับวิทยาการต่าง ๆ โดยเฉพาะ

ด้านการแพทย์จากประเทศเนเธอร์แลนด์ผ่านการแปลจากภาษาดัตช์เป็นภาษาญี่ปุ่น ต่อมาในสมัยเมจิ เป็นช่วงที่ประเทศญี่ปุ่นปฏิรูปประเทศให้มีความทันสมัย ก็เริ่มมีการแปลวิทยากรสมัยใหม่จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง กอปรกับชาวญี่ปุ่นมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้วิทยาการสมัยใหม่จากชาติตะวันตกผ่านหนังสือที่แปลเป็นภาษาญี่ปุ่น ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การทหาร อุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น ทำให้ประเทศญี่ปุ่นมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเป็นผู้นำด้านอุตสาหกรรมประเทศหนึ่งของโลกจวบจนปัจจุบัน

3. การแปลเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงแนวความคิดในยุคสมัยต่าง ๆ

เอกสารโบราณเป็นเครื่องมือสำคัญในการบันทึกองค์ความรู้และวิทยาการต่าง ๆ ในอดีต ซึ่งลักษณะของภาษาที่ใช้ในสมัยโบราณของทุกภาษาในโลกจะมีความแตกต่างกับภาษาที่ใช้ในปัจจุบัน ทั้งด้านการใช้คำ รวมถึงการเรียงลำดับคำในประโยค (ไวยากรณ์) ซึ่งคนรุ่นหลังสามารถศึกษาองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ปรากฏในเอกสารโบราณผ่านการแปลเป็นภาษาปัจจุบัน โดยผู้แปลที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านภาษาโบราณของภาษานั้น ๆ ยกตัวอย่างคัมภีร์หลุนอวี่ (论语) ที่รวมบทสนทนาระหว่างขงจื้อ นักปรัชญาที่มีชื่อเสียงชาวจีนกับบรรดาลูกศิษย์ โดยบันทึกคำสอนและแนวคิดด้านปรัชญาของขงจื้อเป็นภาษาจีนโบราณ ซึ่งในปัจจุบันใช้วิธีการแปลและถอดความเป็นภาษาจีนปัจจุบัน รวมถึงการแปลเป็นภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ให้คนรุ่นใหม่ได้ศึกษาแนวคิดที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรมของจีน นับเป็นหนึ่งในแนวคิดของปรัชญาตะวันออกที่สำคัญและมีอิทธิพลอย่างมากต่อค่านิยมและวัฒนธรรมของชาวเอเชีย

4. การแปลเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอย่างทันทั่วถึง

การพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน ทำให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แพร่กระจายไปทั่วทุกมุมโลกได้อย่างรวดเร็ว ข่าวสารที่เกิดขึ้นในประเทศหนึ่งสามารถสื่อถึงผู้รับสารที่อยู่ในอีกประเทศหนึ่งที่พูดกันคนละภาษาให้เข้าใจได้โดยผ่านวิธีการแปล ยกตัวอย่างสำนักข่าวซินหัว (新华社) สำนักข่าวที่ใหญ่ที่สุดของประเทศจีน ปัจจุบันได้เปิดเว็บไซต์เป็นภาษาไทย โดยรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศจีนและต่างประเทศ ซึ่งใช้วิธีการแปลข้อมูลข่าวสารจากสำนักข่าวซินหัวที่เป็นภาษาจีนเป็นภาษาไทยอีกทีหนึ่ง เพื่อให้ผู้รับสารชาวไทยสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและทันทั่วถึง

5. การแปลเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของชาติ

วัฒนธรรมของแต่ละชาติถือเป็นเอกลักษณ์และสมบัติอันล้ำค่าของชาตินั้น ๆ การดำรงไว้ของวัฒนธรรมจำเป็นต้องใช้วิธีการถ่ายทอดให้แก่คนในชาติ เพื่อเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์ให้วัฒนธรรมนั้น ๆ คงอยู่ และไม่เพียงแค่มนุษย์ในชาติเท่านั้น เนื่องจากในปัจจุบันเป็นโลกแห่งการติดต่อสื่อสาร ทำให้การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว การแปลก็เป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของชาติให้แก่คนต่างชาติต่างภาษา ยกตัวอย่างวัฒนธรรมไทย ไม่ว่าจะเป็นอาหาร เครื่องแต่งกาย ดนตรี กีฬาพื้นบ้าน นิยาย วรรณกรรม รวมไปถึงสื่อบันเทิงต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักในนานาประเทศ จำเป็นต้องถ่ายทอดผ่านวิธีการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ เพื่อให้ชาวต่างชาติเข้าใจและเข้าถึงวัฒนธรรมไทยได้อย่างถูกต้องและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

3. ชนิดของการแปล

นักวิชาการด้านการแปลทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้แบ่งชนิดของการแปลไว้แตกต่างกันออกไป ตามทัศนะของแต่ละท่าน สัทญวดี สายบัว (2560: 58) แบ่งชนิดของการแปลไว้ 2 ชนิด คือ การแปลแบบตรงตัว และการแปลแบบเอาความ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ การแปลแบบตรงตัว (literal translation) คือ การแปลที่พยายามรักษารูปแบบของการเสนอความคิด ทั้งคำ การเรียงลำดับคำ การจัดกลุ่มความหมายเข้าเป็นประโยค การเรียงประโยคเป็นข้อความที่ใหญ่ขึ้นไป รวมถึงการใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ ของต้นฉบับให้มากที่สุด

เท่าที่จะทำได้ ส่วนการแปลเอาความ (free translation) คือ การที่ผู้แปลใช้การถ่ายทอดภาษา การเรียงลำดับประโยคหรือวลีแตกต่างไปจากรูปแบบที่ใช้ในภาษาต้นฉบับ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้งานแปลสามารถสื่อความหมายของต้นฉบับไปสู่ผู้อ่านได้อย่างชัดเจน

สุพรรณ ปันมณี (2561:19) แบ่งการแปลไว้ 2 ชนิด คือ การแปลเอาคำ และการแปลเอาความ สรุปได้ดังนี้ การแปลเอาคำ หรืออาจเรียกว่า การแปลแบบคำต่อคำ (word-for-word translation) รวมถึงการแปลตามพยัญชนะ (literal translation) การแปลชนิดนี้เน้นการให้น้ำหนักกับตัวบทเป็นอย่างมาก เป็นการแปลทีละคำที่ยึดโครงสร้างพื้นผิวของข้อความในต้นฉบับ ทั้งในแง่ของความหมายและโครงสร้างภาษา การแปลชนิดนี้มีประโยชน์ในแง่ของการศึกษาภาษาและวัฒนธรรม วิธีการสื่อสารบอกเล่าความคิดความอ่านของผู้คนในวัฒนธรรมภาษาต้นฉบับมากกว่าความเข้าใจของผู้อ่าน ส่วนการแปลเอาความ (sense-for-sense translation) เป็นการแปลเอาความหมายของตัวบท มุ่งให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาและเรื่องราวของตัวบท ไม่มุ่งถ่ายคำจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งยากแก่การเข้าใจ แต่จะเอาเฉพาะหน่วยความหมาย

ในขณะที่รัชนีโรจน์ กุลธำรง (2552: 20) แบ่งการแปลไว้ 5 ชนิด คือ การแปลแบบคำต่อคำ (word-for-word translation) การแปลความหมายต่อความหมาย (sense-for-sense translation) การแปลแบบตามตัวอักษร (Literal translation) การแปลแบบตามความหมายหรือแบบยึดความหมาย (meaning-based translation) และการแปลแบบอิสระ (free translation) โดยได้จัดการแปลทั้ง 5 ชนิดนี้เป็น 2 กลุ่มคือ การแปลตามรูป (form) และการแปลตามความหมาย (meaning)

รวมถึงหลิวจื๋น (刘季春) นักวิชาการด้านการแปลชาวจีนแบ่งการแปลไว้ 2 ชนิดเช่นเดียวกัน ได้แก่ การแปลตรงตัว (直译) และการแปลความหมาย (意译) โดยได้ให้ทัศนะว่า การแปลตรงตัวและการแปลความหมายเป็นการแปลพื้นฐานที่พบเห็นทั่วไป เมื่อลงมือแปลต้นฉบับ ผู้แปลไม่สามารถเลือกใช้การแปลตรงตัวหรือการแปลความหมายเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งได้ หากแต่ต้องใช้การแปลทั้งสองชนิดควบคู่กันไป แสดงให้เห็นว่าการแปลทั้งสองชนิดนี้มีความสำคัญเท่าเทียมกัน หากข้อความใดแปลตรงตัวแล้วอ่านไม่เข้าใจให้แปลความหมาย และหากข้อความใดแปลความหมายแล้วไม่เหมาะสมก็ให้แปลตรงตัว (Liu, 2016: 104)

ด้านมิลเดรด เอ็ม ลาร์สัน (Mildred M. Larson) นักวิชาการด้านการแปลชาวอเมริกันได้แบ่งชนิดของการแปลแยกย่อยลงไปอีก โดยแบ่งการแปลออกเป็น 7 ชนิด ได้แก่ การแปลแบบคำต่อคำอย่างแท้จริง (very literal) การแปลแบบคำต่อคำ (literal) การแปลแบบดัดแปลง (modified literal) การแปลแบบผสมผสาน (inconsistent mixture) การแปลแบบใกล้เคียงการแปลเอาความ (near idiomatic) การแปลแบบเอาความ (idiomatic) และการแปลแบบอิสระ (unduly free) (Larson, 1998: 19)

นอกจากนี้ปีเตอร์ นิวมาร์ค (Peter Newmark) นักวิชาการด้านการแปลชาวอังกฤษได้แบ่งการแปลไว้ 2 ชนิดหลัก คือ การแปลแบบเน้นการรักษาภาษาต้นฉบับ (Source Language-SL emphasis) ประกอบด้วย การแปลแบบคำต่อคำ (word-for-word translation) การแปลตรงตัว (Literal translation) การแปลตามต้นฉบับ (faithful translation) รวมถึงการแปลเชิงอรรถศาสตร์ (semantic translation) และการแปลแบบเน้นความเข้าใจของผู้อ่านในภาษาเป้าหมาย หรือภาษาปลายทาง (Target Language-TL emphasis) ประกอบด้วย การแปลเชิงสื่อสาร (communicative translation) การแปลแบบสำนวน (idiomatic translation) การแปลแบบเสรี (free translation) รวมถึงการแปลแบบดัดแปลง (adaptation) ซึ่งหากนับรวมทั้งหมดปีเตอร์ นิวมาร์คได้แบ่งชนิดของการแปลแยกย่อยไว้มากถึง 8 ชนิด (Newmark, 1995: 45-46)

จะเห็นว่าการแปลสามารถแบ่งแยกย่อยได้หลากหลายชนิด และมีชื่อเรียกในภาษาไทยแตกต่างกันออกไป แม้ภาษาอังกฤษจะใช้คำเดียวกันก็ตาม อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าโดยทั่วไปการแปลมีอยู่ 2 ชนิดหลัก คือ การแปลแบบตรงตัว และการแปลแบบเอาความ

1. การแปลแบบตรงตัว (literal translation)

เป็นการแปลที่ให้ความสำคัญเนื้อหาในต้นฉบับ โดยต้องแปลความหมายให้ถูกต้องและคงเนื้อหาหรือรูปแบบให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามต้นฉบับให้มากที่สุด ในระยะแรกจะเรียกว่าการแปลคำต่อคำ (word-for-word translation) ซึ่งเป็นการแปลที่ยึดคำและโครงสร้างตามต้นฉบับอย่างเคร่งครัด โดยใช้คำในภาษาปลายทางถ่ายทอดให้ตรงตามคำในภาษาต้นฉบับ การแปลแบบนี้จะใช้ในการแปลคัมภีร์ทางศาสนาในสมัยโบราณ แต่เนื่องด้วยเนื้อหาของภาษาปลายทางที่ใช้วิธีการแปลแบบคำต่อคำอ่านเข้าใจยาก ลักษณะของภาษาที่ใช้ไม่เป็นธรรมชาติ ทำให้ไม่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน

การแปลตรงตัวที่พบในปัจจุบันส่วนใหญ่มีได้แปลแบบคำต่อคำเหมือนกับในอดีต แต่ยังคงให้ความสำคัญกับรูปแบบและโครงสร้างทางภาษาให้ถูกต้องตามเนื้อหาในต้นฉบับ โดยพยายามปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางภาษา อาจเป็นการเพิ่มคำหรือละคำให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ การแปลชนิดนี้มักพบในการแปลต้นฉบับประเภทประกาศของทางราชการ กฎหมาย สัญญาต่าง ๆ เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น

(1) 请中国签证申请人（不含香港特别行政区及澳门特别行政区签证申请人）提前登录 <https://visaforchina.org> 在线填写签证申请表。

ผู้ที่ต้องการขอวีซ่าจีน (ไม่รวมผู้สมัครขอวีซ่าเขตบริหารพิเศษฮ่องกงและเขตบริหารพิเศษมาเก๊า) กรุณากรอกแบบฟอร์มขอวีซ่าทางออนไลน์ล่วงหน้าในเว็บไซต์ <https://visaforchina.org>

(สถานกงสุลใหญ่แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำเชียงใหม่, 2566)

(2) 第一条

为了进一步扩大对外开放，积极促进外商投资，保护外商投资合法权益，规范外商投资管理，推动形成全面开放新格局，促进社会主义市场经济健康发展，根据宪法，制定本法。

มาตรา 1

เพื่อขยายการเปิดกว้างต่อต่างประเทศ ส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติอย่างจริงจังคุ้มครองสิทธิประโยชน์อันถูกต้องของการลงทุนจากต่างชาติ ควบคุมการจัดการการลงทุนต่างชาติ ขับเคลื่อนการก่อเกิดรูปแบบใหม่ของการเปิดกว้าง ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจการตลาดแบบสังคมนิยม จึงอาศัยรัฐธรรมนูญบัญญัติกฎหมายนี้

(ประพันธ์ สันติวิทยวงศ์, 2565: 129)

(3) 本协议自双方签署盖章之日起生效，有效期为两年，有效期满后，合作双方可经协商再签协议。

ข้อตกลงนี้มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ทั้งสองฝ่ายลงนามและประทับตรา มีผลบังคับใช้ 2 ปี หลังจากหมดอายุตามข้อตกลงนี้แล้ว ทั้งสองฝ่ายสามารถปรึกษาหารือกันและลงนามเพื่อต่อสัญญาข้อตกลงได้

(สถาบันขงจื่อเส้นทางสายไหมทางทะเล มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2562)

2. การแปลแบบเอาความ (free translation)

เป็นการแปลที่ให้ความสำคัญกับข้อความที่ถ่ายทอดออกมาในฉบับแปลมากกว่าการคงรูปแบบหรือโครงสร้างของข้อความในต้นฉบับ มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางภาษา ทั้งการเพิ่มคำ ละคำ อาจรวมไปถึงการเปลี่ยนรูปคำ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านภาษาปลายทางเข้าใจความหมายของเนื้อหาชัดเจนมากยิ่งขึ้นและได้ภาษาปลายทางที่สละสลวย รวมถึงมีความเป็นธรรมชาติเท่านั้น มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้ความหมายของข้อความต้นฉบับเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด การแปลชนิดนี้มักพบในต้นฉบับประเภทบทสนทนา บทละครและภาพยนตร์ นวนิยาย วรรณกรรม และข้อความโฆษณาต่าง ๆ เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น

(1) 妈妈握着我的手说：“好好照顾自己。”

แม่จับมือฉันไว้แล้วพูดว่า “ดูแลตัวเองดี ๆ นะ”

(กนกพร นุ่มทอง, 2563: 98)

(2) “快把这杯牛奶喝了，什么？不想喝？不行，不喝就不长个了。一辈子就这么高，你愿意吗？嗯，这就对了，喝完它。快点快点，你下午还要补课呢！上次课你请假了，上午那两个苹果你吃了吗？要不要再装两个，哦，不用啊，好好好，你走吧！”

“รีบมาดื่มนมแก้วนี้ อะไรนะ ไม่อยากดื่ม ไม่ได้ ไม่ดื่มตัวก็ไม่สูงขึ้นสิ สูงแค่นี้ทั้งชาติลูกยอมหรือ อ้อ ไข่แล้ว ดื่มให้หมดเลย เร็ว ๆ หน่อย ตอนบ่ายลูกยังต้องเรียนชดเชยนะ คราวที่แล้วลูกลาหยุด แอปเปิ้ลสองลูกในตอนเช้ากินหรือยัง ใส่อีกสองลูกให้อาไหม อ้อ ไม่ต้องเธอ อ้อ ลูกไปเถิด!”

(จรี สุชนวนิช, 2555: 119)

(3) 全欧式不锈钢厨具，多功能与多风格的完美结合，精美大方，时尚创新，豪华高雅，经久耐用，是现代家庭最理想的明智选择。

ชุดครัวสำเร็จรูปหุหุหุสไตล์ยุโรป ประสิทธิภาพยอดเยี่ยมผสมผสานกับความงามที่ลงตัว สง่างาม ทันสมัย หุหุหุ ทนทาน เป็นที่สุดของการคัดสรรที่ชาญฉลาด และเป็นครัวในฝันของครอบครัวยุคใหม่

(ศศรัรักษ์ เพชรเชิดชู, 2555: 91)

4. ประเภทของต้นฉบับ

การจัดประเภทของต้นฉบับ หากแบ่งแบบกว้างสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ต้นฉบับที่เป็นวรรณกรรม เช่น นวนิยาย วรรณคดี งานประพันธ์ต่าง ๆ (ทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง) และต้นฉบับที่ไม่ใช่วรรณกรรม เช่น บทความ สารคดี ข่าวต่าง ๆ แต่ก็มีนักวิชาการด้านการแปลหลายท่านที่จัดประเภทของต้นฉบับแยกย่อยลงไปอีกตามทัศนะที่แตกต่างกัน

รัชนีโรจน์ กุลธำรง (2552: 35) ได้กล่าวถึงแนวความคิดการจัดประเภทต้นฉบับของปีเตอร์ นิวมาร์ค (Peter Newmark) นักวิชาการด้านการแปลชาวอังกฤษที่ใช้วิธีแบ่งตามรูปแบบการประพันธ์ของต้นฉบับเป็น 3 ประเภท คือ ต้นฉบับที่ไม่ใช่วรรณกรรม (non-literary) ต้นฉบับวรรณกรรม (literary) และต้นฉบับกวีนิพนธ์ (poetry) โดยแยกต้นฉบับกวีนิพนธ์ (ร้อยกรอง) ออกจากต้นฉบับวรรณกรรม (ร้อยแก้ว) เนื่องจากกวีนิพนธ์มีการใช้ภาษาในแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย การเน้นพยางค์หรือจังหวะ การสัมผัส การกล่าวซ้ำ การเลียนเสียงธรรมชาติ เป็นต้น ทั้งนี้ปีเตอร์ นิวมาร์คมองว่า การแปลต้นฉบับกวีนิพนธ์นั้นแตกต่างจากการแปลต้นฉบับวรรณกรรม (ร้อยแก้ว) เพราะผู้แปลต้องคำนึงถึงการใช้ภาษาแบบต่าง ๆ ที่กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้สามารถจับความหมายได้น้อยกว่าการแปลต้นฉบับวรรณกรรม (ร้อยแก้ว)

ด้านวรรณา แสงอร่ามเรือง (2563: 124-126) ได้อ้างถึงแนวความคิดการจัดประเภทต้นฉบับของคาธารินา ไรส์ (Katharina Reiß) และฮันส์ เจ แฟร์เมียร์ (Hans J. Vermeer) นักภาษาศาสตร์ชาวเยอรมันที่ใช้วิธีแบ่งตามเนื้อหาของต้นฉบับเป็น 3 ประเภท คือ ต้นฉบับเดี่ยว ต้นฉบับที่ซับซ้อน และต้นฉบับเชิงซ้อน โดยต้นฉบับเดี่ยวอาจเป็นต้นฉบับชนิดใดชนิดหนึ่งเพียงชนิดเดียวเท่านั้น เช่น ใบทะเบียนสำมะโนครัว ใบทะเบียนสมรส ใบประกาศนียบัตร ส่วนต้นฉบับที่ซับซ้อนเป็นงานแปลที่รวมต้นฉบับหลายชนิดไว้ด้วยกัน เช่น งานแปลที่เป็นวรรณกรรมอาจมีชีวประวัติ บันทึกประจำวัน หรือจดหมายสมัครงานอยู่ในวรรณกรรมเล่มเดียวกัน ในนวนิยายอาจมีตำราอาหาร ประกาศงานศพ หรือจดหมายธุรกิจแทรกอยู่ และสุดท้ายต้นฉบับเชิงซ้อน เป็นต้นฉบับที่

ต้องอาศัยต้นฉบับปฐมภูมิ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของต้นฉบับเชิงซ้อนมาใช้ในการอ้างอิง เช่น ข้อบังคับในการทำงาน เนื้อเรื่องย่อ บทวิจารณ์หนังสือ เป็นต้น

ในขณะที่สัญญาวิ สายบัว (2560: 65) ได้จัดประเภทต้นฉบับ โดยแบ่งตามจุดมุ่งหมายของต้นฉบับเป็น 3 ประเภท คือ ต้นฉบับประเภทรจนาสาร ต้นฉบับประเภทวรรณสาร และต้นฉบับประเภทโฆษณาสาร ซึ่งต้นฉบับประเภทรจนาสารมีจุดมุ่งหมายเพื่อระบายความรู้สึกและอารมณ์ของผู้เขียน เช่น จดหมายรัก บทกวี นิราศ บทร้อยแก้วเชิงพรรณนาความต่าง ๆ ส่วนต้นฉบับประเภทวรรณสารมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้อมูลเล่าประสบการณ์ และให้ข้อเท็จจริง เช่น รายงาน บทความวิชาการ ข่าว ตำรา และสุดท้ายต้นฉบับประเภทโฆษณาสารมีจุดมุ่งหมายเพื่อชักจูงให้เชื่อ ให้มีความเห็นคล้อยตาม เช่น โฆษณา บทความเชิงใจ รวมถึงประกาศต่าง ๆ

ผู้เขียนมองว่าถึงแม้เกณฑ์ในการจัดประเภทของต้นฉบับจะแตกต่างกันออกไป แต่ไม่ว่าจะแบ่งตามรูปแบบการประพันธ์ เนื้อหาหรือจุดมุ่งหมายของต้นฉบับ ล้วนเป็นประโยชน์และทำให้ผู้แปลเข้าใจประเภทของต้นฉบับมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะประเภทของต้นฉบับนับเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้แปลทราบว่าควรใช้วิธีการแปลชนิดใดจึงจะเหมาะสมกับต้นฉบับนั้น ๆ ซึ่งในต้นฉบับเดียวกันอาจใช้วิธีการแปลมากกว่าหนึ่งวิธี

5. ขั้นตอนการแปล

ขั้นตอนการแปลเปรียบเสมือนแนวทางในการปฏิบัติการแปลสำหรับผู้แปล โดยทั่วไปแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ อ่านทำความเข้าใจภาษาต้นทาง ถ่ายทอดภาษาต้นทางเป็นภาษาปลายทาง และตรวจแก้บทแปล

1. อ่านทำความเข้าใจภาษาต้นทาง

การอ่านทำความเข้าใจภาษาต้นทางเป็นขั้นตอนสำคัญพื้นฐานก่อนที่จะถ่ายทอดเป็นภาษาปลายทาง ผู้แปลต้องใช้ความสามารถทางภาษาต้นทางนั้น ๆ อ่านทำความเข้าใจเนื้อหาต้นฉบับอย่างละเอียดถี่ถ้วน ผู้เริ่มหัดแปลจำนวนไม่น้อยมักคิดว่า การรู้เพียงความหมายของคำศัพท์ทุกคำในเนื้อหาต้นฉบับก็เท่ากับมีความสามารถในการแปลแล้ว แต่ในความเป็นจริงกลับไม่เป็นเช่นนั้น สัญญาวิ สายบัว (2560: 18) ได้กล่าวถึงทัศนะของยูจีน ไนดา (Eugene Nida) ผู้เชี่ยวชาญด้านทฤษฎีการแปลชาวอเมริกันไว้ว่า “ผู้แปลต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาและมีความรู้ในภาษาต้นทางมากกว่าการรู้ความหมายของคำ และรู้มากกว่าการใช้พจนานุกรมเป็น ทั้งนี้เพราะการจับความหมายที่เป็นเนื้อหาของต้นฉบับได้นั้นยังไม่พอ แต่ผู้แปลจะต้องสามารถจับความหมายละเอียดที่แฝงอยู่ในคำ ในรูปประโยคและในความสัมพันธ์ระหว่างประโยคอีกด้วย” จากข้อความนี้เห็นได้ชัดเจนว่าผู้แปลต้องมีความเข้าใจตั้งแต่ความหมายของคำศัพท์ ความหมายอื่น ๆ ที่แฝงอยู่ในคำศัพท์ จนไปถึงความหมายระดับประโยค โดยต้องมีความสามารถเชื่อมโยงความหมายระหว่างประโยคได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา นอกจากนี้ผู้แปลต้องมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของภาษาต้นทางเป็นอย่างดี เนื่องจากการแสดงออกทางภาษาของแต่ละภาษามีความแตกต่างกัน เพราะมีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกัน

2. ถ่ายทอดภาษาต้นทางเป็นภาษาปลายทาง

การถ่ายทอดภาษาต้นทางเป็นภาษาปลายทางเป็นขั้นตอนที่ผู้แปลต้องใช้ความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาของภาษาต้นทางที่ได้อ่านทำความเข้าใจอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้วออกมาเป็นภาษาปลายทาง เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องในสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อความหมาย นอกจากผู้แปลต้องถ่ายทอดเนื้อหาออกมาให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์แล้ว การใช้ภาษาที่เป็นธรรมชาติและสละสลวยก็เป็นสิ่งที่ผู้แปล

ควรให้ความสำคัญเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ความสามารถในการถ่ายทอดขึ้นอยู่กับทักษะการใช้ภาษาปลายทางของแต่ละบุคคล

3. ตรวจแก้บทแปล

การตรวจแก้บทแปลเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้แปลต้องตรวจสอบความถูกต้องของบทแปล โดยเปรียบเทียบบทแปลกับต้นฉบับ รวมไปถึงการหาข้อผิดพลาดทางภาษา ไม่ว่าจะเป็นการสะกดคำ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การเลือกใช้คำ หากพบข้อผิดพลาดต้องปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้ผลงานแปลออกมามีคุณภาพมากที่สุด

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแปลทั้ง 5 หัวข้อที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นแนวคิดพื้นฐานที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาด้านการแปลโดยทั่วไป ซึ่งข้อควรรู้เบื้องต้นในการแปลงานเขียนภาษาจีนเป็นภาษาไทย ผู้เขียนจะกล่าวถึงในบทถัดไป

บทที่ 2

ข้อควรรู้เบื้องต้นในการแปลงานเขียนภาษาจีนเป็นภาษาไทย

ก่อนที่จะศึกษาหลักและวิธีการแปลงานเขียนภาษาจีนที่มีเนื้อหาเชิงธุรกิจเป็นภาษาไทย ผู้เรียนควรมีความรู้พื้นฐานในการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทยเสียก่อน การแปลงานเขียน (笔译) แตกต่างจากการแปลปากเปล่าหรือการแปลแบบล่าม (口译) การแปลงานเขียนไม่มีแรงกดดันในเรื่องระยะเวลาเหมือนกับการแปลปากเปล่าที่ต้องแปลแบบฉับพลัน ผู้แปลมีเวลาในการอ่านทำความเข้าใจต้นฉบับ ค้นหาข้อมูลประกอบ ตรวจสอบการสะกดคำ การเลือกใช้คำ รวมถึงการเรียบเรียงประโยคก่อนส่งมอบงาน การแปลงานเขียนเน้นการใช้ทักษะการอ่านและการเขียนเป็นหลัก ผู้แปลต้องอ่านทำความเข้าใจและตีความเนื้อหาในภาษาต้นทาง จากนั้นถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาปลายทางผ่านตัวอักษร ซึ่งแตกต่างจากการแปลปากเปล่าที่ต้องใช้ทักษะการฟังและการพูดเป็นหลัก

การแปลงานเขียนภาษาจีนเป็นภาษาไทยนั้น นอกจากผู้แปลจะต้องศึกษาวิธีการถ่ายทอดความหมายของเนื้อหาภาษาจีนออกมาเป็นภาษาไทยให้ถูกต้องในเรื่องของคำศัพท์ ไวยากรณ์และการเรียบเรียงถ้อยคำแล้ว ผู้แปลควรมีความเข้าใจในการใช้เครื่องมือสืบค้นต่าง ๆ เพื่อค้นหาความหมายของคำศัพท์ รวมถึงข้อมูลประกอบเพิ่มเติมที่นำมาใช้อ้างอิงในงานแปล นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับการสะกดคำ โดยเฉพาะการถอดเสียงภาษาจีนเป็นภาษาไทย ผู้แปลควรศึกษาหลักเกณฑ์การถอดเสียงภาษาจีน เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในการสะกดคำที่ถอดเสียงมาจากภาษาจีน รวมไปถึงการใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ เนื่องจากภาษาจีนมีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนเป็นจำนวนมาก บางเครื่องหมายมีใช้เฉพาะในภาษาจีน ดังนั้นเมื่อแปลเป็นภาษาไทยผู้แปลต้องตัดเครื่องหมายวรรคตอนเหล่านี้ทิ้ง ในบทนี้ผู้เขียนได้สรุปข้อควรรู้เบื้องต้นในเรื่องของการใช้เครื่องมือสืบค้นที่เป็นประโยชน์ในการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทย หลักเกณฑ์การถอดเสียงภาษาจีนและการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ดังนี้

◀ เครื่องมือสืบค้นที่เป็นประโยชน์ในการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทย

การแปลงานเขียนผู้แปลสามารถใช้เครื่องมือสืบค้นเป็นตัวช่วยทั้งในการตรวจสอบการสะกดคำ ค้นหาความหมายของคำ อ้างอิงคำอธิบายเพิ่มเติม รวมไปถึงสืบค้นรูปภาพประกอบในกรณีที่ เป็นคำศัพท์เฉพาะ การเลือกใช้เครื่องมือสืบค้นที่เหมาะสมนับเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง นอกจากจะช่วยลดความผิดพลาดในการแปลแล้ว ยังช่วยลดระยะเวลาในการค้นหาความหมายของคำศัพท์ได้อีกด้วย ผู้เขียนเห็นว่าเครื่องมือสืบค้นที่เป็นประโยชน์ในการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทยมี 4 ประเภท ดังนี้

1. พจนานุกรม

พจนานุกรมนับว่าเป็นเครื่องมือสืบค้นพื้นฐานของนักแปลทุกคน ถึงแม้ว่าในปัจจุบันเทคโนโลยีต่าง ๆ จะพัฒนาไปมาก แต่พจนานุกรมก็ยังคงเป็นเครื่องมือสืบค้นที่รวบรวมคำศัพท์ เสียงอ่าน หน้าที่ทางไวยากรณ์ และความหมายของคำได้อย่างเป็นระบบ ถูกต้องและมีมาตรฐานยิ่งกว่าเครื่องมือสืบค้นอื่น ๆ ทั้งนี้ผู้แปลควรเลือกพจนานุกรมที่รวบรวมโดยผู้เขียนและสำนักพิมพ์ที่เป็นที่ยอมรับ อย่างไรก็ตาม การใช้พจนานุกรมค้นหาความหมายของคำศัพท์ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของคำศัพท์ที่อาจไม่มีความทันสมัย ไม่ครอบคลุมศาสตร์ทุกแขนง ดังนั้นผู้แปลควรเลือกใช้เครื่องมือสืบค้นอื่น ๆ ควบคู่กันไปด้วย

ในการแปลภาษาภาษาจีนเป็นภาษาไทยนั้น ผู้แปลสามารถเลือกใช้พจนานุกรมจีน-ไทย จีน-จีน หรือ ไทย-ไทย เป็นเครื่องมือช่วยในการแปล

พจนานุกรมจีน-ไทย พจนานุกรมประเภทนี้เป็นเครื่องมือสืบค้นสำคัญและใช้งานบ่อยที่สุดในการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทย ส่วนใหญ่ใช้กับคำศัพท์ทั่วไปที่ผู้แปลไม่ทราบความหมาย ผู้แปลต้องศึกษาและทำความเข้าใจวิธีการเปิดหาคำศัพท์ทั้งวิธีการค้นหาจากสัทอักษรภาษาจีน (พินอิน) ในกรณีที่ทราบเสียงอ่านแล้ว และวิธีการค้นหาจากหมวดนำอักษรจีน ในกรณีที่ยังไม่ทราบเสียงอ่าน โดยเฉพาะวิธีหลังที่ต้องใช้ความรู้ด้านโครงสร้างของตัวอักษรจีน ไม่ว่าจะเป็นหมวดนำ ลำดับขีด ตลอดจนการนับขีด เพื่อให้ผู้แปลสามารถค้นหาความหมายของคำศัพท์ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

พจนานุกรมจีน-จีน พจนานุกรมประเภทนี้เป็นเครื่องมือสืบค้นสำคัญในการค้นหาความหมายของคำศัพท์เป็นภาษาจีน เป็นประโยชน์อย่างมากในกรณีที่ผู้แปลต้องการอ้างอิงความหมายดั้งเดิมของคำศัพท์ ทำให้ผู้แปลสามารถถอดความหมายตามความเข้าใจของผู้แปล ซึ่งอาจส่งผลดีมากกว่าการอ้างอิงตามความหมายที่มีการแปลเป็นภาษาไทยไว้แล้ว นอกจากนี้คำศัพท์บางคำในพจนานุกรมประเภทนี้ยังมีการอธิบายความหมายและประโยคตัวอย่างไว้ค่อนข้างละเอียด ทั้งนี้ผู้แปลต้องมีความรู้ภาษาจีนในระดับดีประกอบด้วย เพราะต้องอ่านทำความเข้าใจและถอดความหมายของคำศัพท์ที่เป็นภาษาจีน มิเช่นนั้นอาจเกิดความไม่เข้าใจค่านิยมของคำศัพท์นั้น ๆ และถอดความหมายผิดได้

พจนานุกรมไทย-ไทย พจนานุกรมประเภทนี้มีความสำคัญในการตรวจสอบการสะกดคำภาษาไทย ส่วนใหญ่เป็นคำที่มักเขียนผิด คำยืมจากภาษาต่างประเทศต่าง ๆ ที่สะกดไม่ตรงตามมาตราเหมือนกับคำไทยแท้ ผู้แปลจึงควรตรวจสอบให้แน่ใจว่าคำนั้น ๆ สะกดอย่างไร เพื่อลดข้อผิดพลาดในการสะกดคำ ในปัจจุบันพจนานุกรมไทย-ไทยที่เป็นมาตรฐานและได้รับการยอมรับมากที่สุดคือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นพจนานุกรมภาษาไทยที่ใช้เป็นมาตรฐานสำหรับการเขียนหนังสือไทยของทางราชการ

2. พจนานุกรมออนไลน์และแอปพลิเคชันพจนานุกรม

ในปัจจุบันมีเว็บไซต์ต่าง ๆ ให้บริการพจนานุกรมออนไลน์แบบไม่เสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากครอบคลุมทั้งพจนานุกรมจีน-ไทย จีน-จีน และไทย-ไทย ที่เป็นเครื่องมือสืบค้นสำคัญในการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทย ซึ่งข้อดีของพจนานุกรมออนไลน์คือ ผู้แปลสามารถค้นหาความหมายของคำศัพท์ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยพิมพ์คำศัพท์ที่ต้องการทราบความหมายแล้วทำการค้นหาได้ทันที แต่พจนานุกรมประเภทนี้ก็ยังมีข้อจำกัดอยู่ไม่น้อย ทั้งเรื่องของจำนวนคำศัพท์และประโยคตัวอย่างที่มีจำนวนไม่มากและไม่ละเอียดเหมือนกับพจนานุกรมที่จัดพิมพ์เป็นเล่ม

นอกจากพจนานุกรมออนไลน์แล้ว ปัจจุบันยังมีการพัฒนาพจนานุกรมเป็นแอปพลิเคชัน ทั้งแบบมีค่าใช้จ่ายและไม่เสียค่าใช้จ่าย ผู้แปลสามารถเลือกดาวน์โหลดแอปพลิเคชันพจนานุกรมจากระบบปฏิบัติการที่ติดตั้งอยู่ในอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ต จุดเด่นของเครื่องมือสืบค้นประเภทนี้คือ สามารถค้นหาความหมายของคำศัพท์ได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งกว่าพจนานุกรมที่จัดพิมพ์เป็นเล่มและพจนานุกรมออนไลน์ แอปพลิเคชันพจนานุกรมจีน-ไทยบางแอปพลิเคชัน ผู้แปลยังสามารถเขียนคำศัพท์ภาษาจีนที่ต้องการค้นหาได้โดยตรง รวมถึงมีเสียงอ่านของคำศัพท์นั้น ๆ จากเจ้าของภาษาอีกด้วย แต่ข้อจำกัดของแอปพลิเคชันพจนานุกรมก็ยังมีอยู่เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของจำนวนคำศัพท์ที่มีไม่มากและยังไม่ครอบคลุมในทุกหมวดหมู่ บางแอปพลิเคชันไม่มีการระบุหน้าที่ทางไวยากรณ์และประโยคตัวอย่างของคำศัพท์นั้น ๆ อาจทำให้ผู้แปลสับสนและเข้าใจไม่ชัดเจนในกรณีที่คำศัพท์นั้น ๆ มีคำแปลมากกว่าหนึ่งความหมาย

ผู้เขียนเห็นว่าการใช้พจนานุกรมออนไลน์และแอปพลิเคชันพจนานุกรมเป็นเครื่องมือในการสืบค้นนั้นสามารถช่วยลดระยะเวลาในการค้นหา ทำให้ผู้แปลค้นหาความหมายของคำศัพท์ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น แต่เนื่องจากยังมีข้อจำกัดบางประการอยู่ ผู้เขียนแนะนำว่า ผู้แปลควรเลือกใช้เครื่องมือสืบค้นประเภทนี้เป็นตัวช่วยได้อาจใช้ค้นหาเสียงอ่านและความหมายของคำศัพท์นั้น ๆ ในระดับเบื้องต้นก่อน จากนั้นนำไปตรวจสอบยืนยันกับคำศัพท์ที่รวบรวมไว้ในพจนานุกรมที่จัดพิมพ์เป็นเล่มอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

3. สารานุกรมออนไลน์

สารานุกรมออนไลน์ คือบทความให้ความรู้หลายภาษาที่มีเนื้อหาครอบคลุมศาสตร์ต่าง ๆ รวมไปถึงสถานการณ์ทางการเมือง สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและวัฒนธรรม ชีวิตประวัติของบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการต่าง ๆ ผู้แปลสามารถเลือกใช้สารานุกรมออนไลน์ในการสืบค้นความหมายของคำศัพท์ที่พบในงานแปล โดยเฉพาะคำศัพท์เฉพาะที่ไม่สามารถสืบค้นจากพจนานุกรมทั่วไปได้ ข้อดีของสารานุกรมออนไลน์คือส่วนใหญ่จะมีรูปภาพและคำอธิบายเพิ่มเติมประกอบด้วย ทำให้ผู้แปลเข้าใจบริบทของคำศัพท์นั้น ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เว็บไซต์สารานุกรมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในขณะนี้และเป็นประโยชน์อย่างมากในการใช้สืบค้นคือ วิกิพีเดีย (<https://www.wikipedia.org/>) ผู้แปลสามารถพิมพ์คำศัพท์ วลีหรือคำศัพท์เฉพาะที่ต้องการสืบค้นลงในช่องค้นหาของเว็บไซต์ดังกล่าว เช่น ผู้แปลต้องการสืบค้นคำว่า “四大名著” ก็ให้พิมพ์คำนี้ลงในช่องค้นหา และเลือกการสืบค้นเป็นภาษาไทย (TH) จากนั้นคลิกปุ่มค้นหา เว็บไซต์ก็จะนำไปยังหน้าของบทความภาษาไทยที่มีการแปลความหมายของคำนี้ไว้ว่า “สี่สุดยอดวรรณกรรมจีน” รวมถึงมีคำอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับคำนี้ประกอบด้วย

ข้อดีของการสืบค้นบนเว็บไซต์สารานุกรมออนไลน์นี้คือ คำศัพท์และเนื้อหาที่มีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ครอบคลุมศาสตร์หลายแขนง รวมถึงได้คำแปลภาษาไทยที่ใช้กันทั่วไป โดยผู้แปลไม่ต้องคิดหาคำแปลขึ้นใหม่ ซึ่งบางคำหากแปลตรงตัวอาจได้คำแปลที่สื่อความหมายไม่ชัดเจน แต่เนื่องจากเว็บไซต์สารานุกรมวิกิพีเดียเปิดโอกาสให้ทุกคนที่เข้าถึงเว็บไซต์สามารถร่วมแก้ไขบทความได้อย่างเสรี ดังนั้นคำแปลภาษาไทยและข้อมูลในส่วนของคำอธิบายเพิ่มเติมอาจมีข้อผิดพลาดอยู่บ้าง ผู้แปลควรเปรียบเทียบกับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ อาจจะเป็นตำราหรือหนังสือที่ได้มาตรฐานและเชื่อถือได้ ก่อนนำมาใช้อ้างอิงในงานแปล

4. โปรแกรมสืบค้นข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต

โปรแกรมสืบค้นข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต คือโปรแกรมในรูปของเว็บไซต์ที่ใช้สืบค้นข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต โดยครอบคลุมเนื้อหาในทุก ๆ ด้าน โดยผลลัพธ์จากการสืบค้นจะปรากฏในรูปของข้อความ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว ข้อมูลบุคคล ข่าวและอื่น ๆ ผู้แปลสามารถเลือกใช้เครื่องมือสืบค้นประเภทนี้ในการค้นหาความหมายของคำศัพท์ ทั้งคำศัพท์ทั่วไป คำศัพท์เฉพาะทาง คำสแลง รวมถึงสำนวนสุภาษิตต่าง ๆ

ในปัจจุบันมีโปรแกรมสืบค้นข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตเป็นจำนวนมาก แต่ที่ได้รับความนิยมและมีผู้ใช้งานมากที่สุดขณะนี้คือ กูเกิล เสิร์ช (<https://www.google.com/> หรือ <https://www.google.co.th/>) หากผู้แปลต้องการค้นหาความหมายของคำศัพท์ภาษาจีนเป็นภาษาไทย ให้พิมพ์คำศัพท์ภาษาจีนนั้น ๆ ต่อด้วยคำว่า “คือ” “หมายถึง” และ “แปลว่า” ลงในช่องค้นหา จากนั้นกดปุ่มค้นหา ระบบก็จะนำไปยังเว็บไซต์ที่มีการอธิบายความหมายของคำนั้น ซึ่งอาจรวมถึงเว็บไซต์พจนานุกรมของออนไลน์ สารานุกรมออนไลน์และเว็บไซต์สอนภาษาจีนต่าง ๆ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์และอธิบายการใช้ภาษาจีนในหัวข้อต่าง ๆ ทำให้ลดระยะเวลาในการสืบค้น โดยผู้แปลไม่จำเป็นต้องทำการค้นหาในเว็บไซต์พจนานุกรมออนไลน์ที่ละเว็บไซต์ อย่างไรก็ตาม ความหมายของคำศัพท์ที่ได้จากการใช้โปรแกรมสืบค้นข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตค้นหานั้น ยังไม่

สามารถยืนยันถึงความถูกต้องได้ทั้งหมด ผู้แปลควรทำการตรวจสอบความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมที่จัดพิมพ์เป็นเล่ม รวมถึงแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่น่าเชื่อถือประกอบด้วย

◆ แบบฝึกหัดที่ 1 แปลคำศัพท์และวลีต่อไปนี้เป็นภาษาไทย โดยใช้เครื่องมือสืบค้นต่าง ๆ ในการค้นหาความหมาย

1. 蟋蟀	6. 五四运动
2. 螺丝刀	7. 青木瓜沙拉
3. 岂有此理	8. 崖差蒙空寺
4. 无理取闹	9. 四大发明
5. 小心翼翼	10. 国药疫苗

◀ หลักเกณฑ์การถอดเสียงภาษาจีน

การถอดเสียงหรือการทับศัพท์ภาษาจีนส่วนใหญ่ใช้ในการแปลค่านามที่เป็นชื่อเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นชื่อคน ชื่อสัตว์ ชื่อสถานที่ ชื่อสิ่งของต่าง ๆ เป็นต้น ก่อนที่จะเลือกใช้วิธีการถอดเสียง ผู้แปลต้องค้นคว้าให้แน่ชัดว่า ก่อนหน้านี้นี้มีผู้แปลชื่อเฉพาะนั้น ๆ เป็นภาษาไทยไว้อย่างไร หากมีการแปลเป็นชื่อภาษาไทยที่ใช้กันจนได้รับการยอมรับแล้ว ก็ให้ใช้คำนั้น ผู้แปลไม่จำเป็นต้องถอดเสียงเองใหม่ ตัวอย่างเช่น ชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ และชื่อแบรนด์สินค้าต่อไปนี้

曹操 ชื่อตัวละครหลักในวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊ก ภาษาจีนกลางออกเสียงว่า เจาเซา แต่ในภาษาไทยใช้ โจโฉ ตามสำเนียงภาษาจีนฮกเกี้ยน จนเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายแล้ว ผู้แปลจึงควรเลือกใช้ตาม

成龙 ชื่อนักแสดงชาวฮ่องกง ภาษาจีนกลางออกเสียงว่า เฉิงหลง แต่ในภาษาไทยใช้ เฉินหลง จนเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายแล้ว ผู้แปลจึงควรเลือกใช้ตาม

马云 ชื่อนักธุรกิจชาวจีน ภาษาจีนกลางออกเสียงว่า หม่ายฺหวิน/หม่าอวี่น แต่คนไทยรู้จักกันในชื่อ แจ็ค หม่า ซึ่งเป็นชื่อภาษาอังกฤษและแซ่ของเขา ผู้แปลจึงควรเลือกใช้ตาม

北京 ชื่อเมืองหลวงของจีน ภาษาจีนกลางออกเสียงว่า เป่ย์จิง /เป่ย์จิง แต่ในภาษาไทยใช้ ปักกิ่ง จนเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายแล้ว ผู้แปลจึงควรเลือกใช้ตาม

上海 ชื่อเมืองเศรษฐกิจสำคัญของจีน ภาษาจีนกลางออกเสียงว่า ช่างไห่/ซังไห่ แต่ในภาษาไทยใช้ เซี่ยงไฮ้ จนเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายแล้ว ผู้แปลจึงควรเลือกใช้ตาม

云南 ชื่อมณฑลทางตอนใต้ของจีน ภาษาจีนกลางออกเสียงว่า ยฺหวินหนาน/อวี่นหนาน แต่ในภาษาไทยใช้ ยูนนาน จนเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายแล้ว ผู้แปลจึงควรเลือกใช้ตาม

海南 ชื่อมณฑลที่มีขนาดเล็กที่สุดของจีน ภาษาจีนกลางออกเสียงว่า ไท่หนาน แต่ในภาษาไทยใช้ ไท่หล่า จนเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายแล้ว ผู้แปลจึงควรเลือกใช้ตาม

华为 ชื่อแบรนด์โทรศัพท์มือถือและเครื่องใช้ไฟฟ้าของจีน ออกเสียงว่า หฺวาเหว่ย/หฺวาเหว่ย แต่คนไทยเรียกกันทั่วไปว่า หัวเว่ย/หัวเหว่ย ผู้แปลจึงควรเลือกใช้ตาม